

PENCKÓFER JÁNOS

Fényfolyam

(Folytatás)

Mint a vereckei farkasok

1

Gömbölyű volt s elgurult. Pedig hát nem álom volt az a rövid idő, melyet Balogh Béla úgy adott a társaságnak, hogy Most akkor bizonyára mindenki szeretne néhány percig magára figyelve elgondolkodni, vagy csak mint tájszemlélő ellenni, ügyelni szélre, Napra, erre-arra, elbóklászni, számot vetni ezzel-azzal, netán megkérdezni önmagától, mi végre van ő itt, Mi közöm van nékem Vereckéhez, Ukrajnához, Balogh-hoz meg Pekárcsikhoz, Fedák Sári meztelen köldökén Blattot verő vadásztársasághoz, ehhez az egészhez, hogy most akkor sas vagy sólyom körözött fölöttük, Mikor emelkedtünk a buszunkkal. Na de Ez még hagyján, hogy e rövid idő Gömbölyű volt s elgurult, hogy szinte senki sem emlékszik, mit látott, figyelt meg, mi jutott eszébe, mikor Önállóan, magánszorgalmunkban szembesültünk önmagunkkal s ezzel a katlannal, marokmélyedéssel, hazával vagy természettel, széllel, Nappal, akármivel, Ez még, mondjuk, megérthető, ámde az, hogy Balogh magyarázata sem hagy majd semmiféle komoly nyomot bennük, Arra azért nem gondoltunk volna. Hisz a munkácsi vár fokán szintén Balogh magyarázott, s akkor arra fogékonyak voltak, arra, amit Hirtelen megláttunk, nyitott volt a szívünk, tudniillik azt a szintén nem létező emlékoszlopot Amikor elképzeltük, no, az egész komoly érzelmeket váltott ki belőlük, hát akkor pediglen ez – amelyet Balogh leginkább csak vereckei torzónak emlegetett –, hát akkor ez, amelyet ugyanúgy Hirtelen kellett volna elképzelnünk s megpillantanunk a magyarázata nyomán, hát akkor erre vajon miért nem voltak e csonka harminchatok ugyanolyan érzékenyek, mint amarra? Senki ne értse már félre – és ezt a két zászlóvivő: Tunyogi és Takáts-Kis is kéri –, nem azt állítják, hogy Nem fogtuk fel, hogy ők nem voltak képesek elképzelnéni, Milyen is lett volna ez az emlékmű, ha teljes pompájában tündökölt, vagy azt, hogy nem érdekelte volna e társaságot, amit Balogh elmesélt itt, hanem Azt kellene megértenünk, hogy a mélység, amely megnyílt bennük Munkácson, a vár fokán: a turult látván, na, hát az most valahogyan nem és nem tárulkozott fel: Csak a tiszta ész dolgozott ezzel az anyaggal – amint Kozma Tivadar fogalmazott. És ebben Sokunk szerint óriási szerepe volt Icukának, aki nem tudta kivárni, Mi fog már történni, Meddig tart még ez a jövés-menés: bóklászás, e semmittevés, és

a két hatalmas kőtömb mögé helyezkedett, sőt, Egy kicsit beljebb lépett, Azt is mondhatnánk, hogy közénk állt – lába előtt ott hevert a szintén méretesnek minősülő márványkocka, melyen elől-hátul kereszt látszott – szóval: odalépett s énekelni kezdett. Lengyeléken meg Somogyiékon kívül senki se gondolta volna, hogy az Icukának: Horváth Ilonának ilyen Gyönyörűen csengő hangja van, egészen meglepődve hallgatták a különös kísérletet, hogy Boldogasszony Anyánk, Régi nagy patrónánk, Nagy ínségben lévén Így szólít meg hazánk: Magyarországról, romlott hazánkról, Ne felejtkezzél el szegény magyarokról! – úgy bizony, ők meglepődve hallgatták, de legfőképp az összeütközésre kapták fel a fejüket, amely szerint Aranka és Eleonóra, mikor csatlakoztak barátnőjükhöz, s a refrénben ők ketten Édes hazánkról szerettek volna mondani, no, akkor pedig Icukánk – mintha csak megérezte volna –, kissé erőteljesebben nyomta meg e Romlottat, hogy Romlott hazánkról, és ez az, amire a fejüket felkapták, Sokunk szerint ez volt az, ami a társaságot elgondolkodtatta, félrevitte érzelmeiket. Így történhetett meg, hogy a Balogh magyarázata már nem tudta megnyitni azt a mélységet, Amelyet Munkácson éreztünk, nem láttak ők semmiféle dicső múltat, színt és bátorságot, hogy majd megcsillan a napfény, Mikor karddal jön felénk a turulmadár, nehogy elveszítsük a csatánkat, nem, ők nem éreztek semmi ilyesfélét, hanem inkább Hirtelen a pusztulást, a romlást, elhalálózást érezték, Amin ugye – mondta Takáts-Kis Zsolt –, nincs mit csodálkozni, példának okáért ott a tegnap este! Sokak szerint tehát ez a Romlott hazánkról, no, ez volt az, mi másfelé terelte őket, ugyanis Aranka és Eleonóra után lassan egyre többen csatlakoztak Kórusunkhoz, így aztán a második, a harmadik, a negyedik, meg sorba mindegyik versszak után már egyre többen énekeltek Ezt a kérést, és a hatodik versszakaszt követően, melyben szintén volt egy szó – hogy Egy lábíg elveszünk, nem egy szálíg, hanem lábíg, emígy: Jézus fiad előtt Könyörögi érettünk, Mert ha nem cselekszed, Egy lábíg elveszünk –, na, ekkor e szó egy Újabb lökést adott, hogy kövessék egymást, s már csak azt látták, figyelték: Mindannyian énekelünk, hogy ők mindannyian nyomatékosítanak, igenis úgy hangsúlyozzák a Romlott hazánkat, amint azt Icukától Gyorsan eltanultuk.

Látni ugyan látták tehát, amit Balogh láttatott a szavaival, hiszen Aligha volt itt közöttünk olyan, aki ne értette volna, miféle tudás és miféle jelképek mozgatták a művészt, amikor is Azt a hét hatalmas kőtömböt, no és a hozzá való, Ezt a méretesnek is mondható márványkockát eltervezte, látni látták azt a nem létező építményt, Csak hát a szívünk – ahogy Szedlákovics mondta –, hát az bizony nem dobogott ki olyasmit,

mint amit a vár fokán, Munkácson olyan egyértelműen megtett, amit oly könnyedén meg tudott tenni. Értették tehát E csonka harminchatok, hogy a hét tömb: hét vezér, a márványkocka pedig: oltárféle, ez a vérszerződés kelyhe is, A sokféleség – mondta Kozma, de barátja mindjárt kiigazította: Akkor még csak hétféleség – egygé, egy nemzeté összeolvadásának vagy inkább összegyűrődésének a jelképe, ezt könnyen megértették, hát azon meg Pláne nem volt semmi különösebben nehéz, hogy meglássák: az egymásra helyezett hat darab kő felfelé szűkülő alakzat formáját öltötte volna magára, amíg a hetedik, az le is zárta volna ezt az idomot. Tiszta kép! Egy fenyő! Akárcsak egy stilizált fenyőfa – mondta Cseri, és a Balogh csupán bólinthatott erre, nem engedte meg magának, hogy a figyelem lazuljon, de valahogy aztán mindjárt le is kerekítette a magyarázatát, hisz már csak annyit kívánt hozzátenni: hogy hát Ez a külső forma, ez a fenyőforma, és az általa magába foglalt belső tér, hogy ez a kettő: egy; mondhatni: kő és levegő egysége. De aztán mégis mintha meggondolta volna magát, Látszott, hogy a Baloghnak ez kevés – amint Dodi megjegyezte –, nem is bírta ki, hát tovább mondta, miszerint A fenyőforma – s itt a Csernyákira nézett mosolyogva –, az a megjelenés, az bizony egy turulmadár aláereszkedését ugyancsak megidézte volna, hogy hát abban igenis egy lefelé ölelő – hogyha szabadna ezt így mondanía, mintha egy verdeső –, egy szárnyaíra támaszkodó turulmadár abban szintén Könnyen felismerhető lett volna, igenis a művész valami ilyesmit szintén belelátott építményébe, az emlékműbe. Így aztán világos lett a kép: A turul által betakart, a szárnyaíval magáévá ölelt rész: a légüres alakzat, hát az maga Emese, igen, a belső tér, az maga Emese lett volna. Tessék: itt az álomlátás helye – Álom a fenyőben? –, itt a nemzetfogadás titka és pillanata, itt a kezdet, itt a titok – próbált lelkesedve lelkesíteni a Balogh, de hát Mi csak bámultunk rá, úgyhogy inkább elcsendesítőleg befejezte mondandóját –: Tehát eléggé sok jelkép együtt, amiközben pedig láthatóan – helyesebben: elképzelhetően – csupán kövek, csupán márványkocka, csak egy kőfenyő, csupán e tájba kiválóan beleilleszthető forma.

De aztán egy-két perc, kis ide-oda topogás, és mindjárt jött a pusztítás, a rombolás, amire pedig Megint Balogh köré kezdtünk gyülekezni. Nem talál rá Lengyel Misó se, meg más se magyarázatot, de akkor is igaz, hogy élvezettel, igen, Élvezettel hallgattuk az úgy, csak melleleg még hozzáfűzhető kis történetet, mely szerint E márványkockát – Jó, jó: méretesnek is mondható, de a két hatalmas kőtömbjéhez viszonyítva igencsak kicsinek látszó –, na szóval: hát ezt az oltárkönek minősülő terhet alig bírták elmozdítani az emberek. Meglehet, Még Önök is, hogy

Mi is hallottunk a híradásokban az eseményről, mikor megérkeztek, mikor teherautókon meg Mit tudom én milyenféle járműveken – Én már nem emlékszem pontosan –, de mikor megérkeztek amonnan, a hágón túlról, és a Túlhajtott nemzeti érzésektől felhevülten nekiestek széjjelverni Ezt a készülő építményt, hát Azok az ukrán hazafiaknak álcázott tombolóok ugyancsak ránéztek egymásra, mikor azt gondolták Megfogjuk és egyszerűen legurítjuk ezt a magyar kövecskét a keresztjével együtt, hadd guruljon nekik Záhonyig, ha övék még egyáltalán az a kis város. Ekkor annyira, de annyira felbőszítette őket ennek a kőnek a súlya – merthogy nem és nem bírtak vele –, hogy dühükben egy lánctalpas traktort szereztek, ahhoz kötözték oda, és úgy vonszolták el Innen, a helyéről, és otthagyták a földút közepén, azon az úton, melyen Mi is, melyen ők is végigjöttek, botorkáltak. Amikor meg először jött Balogh egy csoporttal, Ezen eset után mikor először jártam e helyen, Ott, a földút végén, vagyis hát az elején egy asszonyka nézelődött a gyerekével – Nem is tudom, hogy kerülhetett oda –, csak sétálgatott, ám Amikor mellé értem, mikor mellette vezette el a Balogh a csoportját, ez az asszony odafordult hozzá, s azt mondta ruszinul is meg ukránul is, Várjon egy kicsit a csoportvezető úr, és – de úgy higgyük el, amint mondja! – Hirtelen néhány szál virágot, néhány mezei virágot összekapkodott ott hamarjában ez az asszony s felé nyújtva azt mondta neki ugyancsak ezen a furcsán összekevert nyelven, hogy hát Nesze, ezt most tedd oda, arra a kőre, tedd oda a követekre, s tudd, hogy ezt az én kis Mironom is így akarná, hogyha felnőtt lenne, igen ezt mondta, és ő – hát elnézést, de most is elérékenyül – ő sosem fogja tudni azt a csokrot elfelejteni, és hiába, hogy legalább annyira hihetetlen egy eset, akárcsak az a másik, az a Takáts-Kis Zsolt úré, melyet ő azon a tomboló tavaszi napon Szerzett be magának, hiába hogy hihetetlen, Balogh Béla Takáts-Kishez hasonlóan szintén elmeséli, Én ezt azért ahol lehet, el szoktam mesélni, mert hát bármennyire elképzelhetetlen, inkább mesébe, mint valóságba illő – akkor is igaz!

Így aztán amikor Balogh Béla úgy találta, itt az idő jó hírekkel is szolgálni, s előadta, hogy Még öt-hat percnyi gyaloglás és ott vagyunk a hágó legszebb helyén, ahol Terített asztallal várnak minket, mikor Balogh ideért, az asztalhoz, egészen tisztán Látható volt, amint eszébe villan valami nagyon-nagyon fontos. Mondta is azonnal, No, ha szó esett már meztelen köldökkel való asztalon fekvésről, most pedig, hogy ő A ruszin – avagy ukrán? – szívről saját tapasztalatát is elmondhatta, hát akkor, ő úgy gondolja, kutya kötelessége, hogy megemlítsé azt az esetet, mikor a Nagyságos Fejedelem a Pudpolóc nevű kis falucskába ért, egyébként

Ahogy jöttünk, áthaladtunk ezen a községen, mielőtt még Verbjázusra, mielőtt Verebesre értünk volna. Akkor, azon a napon, az emlékezet szerint ezerhétszázháromban, mégpedig június hó huszonnyolcadikán II. Rákóczi Ferenc Pudpolócon egy bizonyos Duzsarj nevű kenéz házában szállt meg, és Mit gondolnak, hol aludt azon az éjen a mi fejedelmünk: Kitalálták, Duzsarj kenéz kőrisfából készült asztalán. Tehát az nem hogy nem szégyen – mondta a Balogh hamiskásan mosolyogva –, igenis az asztalon fekvés korántsem lealacsonyító, hanem éppen ellenkezőleg: igazi megtiszteltetés, a legtöbb, amikor a gazda hálni oda: asztalára invitálja vendégét, amint azt Duzsarj is megtette. Úgyhogy II. Rákóczi Ferenc választott népe azóta hosszú-hosszú éveken keresztül úgy nézett a Duzsarj kenéz asztalára, mint valami kegytárgyra egy zarándokhelyen, valami ilyesmire, merthogy látogatták is a ruszinok egészen addig, amíg el nem került az az asztal Sárospatakra – és ekkor Balogh minden átmenet, további magyarázat helyett annyit mondott: Tessék! S milyen igaza volt! Minek cifrázza tovább azt, amit háromszáz év távolából kell előkotorni, Mit segít az rajtunk, Mikor vendégeink Most és Itt éreznek, meg hát mit is lehetne még ahhoz hozzátenni, amikor az ember előtt feltűnik egy megterített asztal, amikor a messzeségből – talán éppen Pudpolóc felől! – igazi, valóságos, színes őszi táj világít, Körülöttünk pedig sudaras fenyők, és hányszor, Ó, Istenem, hányszor ezeregyszáz éves kövek, hegyek, és ki tudja, milyen Szabadságharcokat kísért szél zúg szenvedélyt és történelmet a fülünkbe – ahogy Kozma mondta –, és miféle kő meg hegy, miféle szín meg túlevél közt tisztult ki Nekünk ilyenné, ilyen szédítővé, és azt vajon ki mondhatná el, miféle népek barátságának és szívjóságának a hírét hozza ide: Legyünk türelemmel a Romlott hazával szemben, na szóval: hát nem hiányzik semmi magyarázat, mikor ott, a tisztás szélén ott virít a fehér abrosz, füstöt fúj a szél a bogrács alól, s Száll a pirított szalonna, hagyma, sült hús, mikor száll a frissen készült étel illata, de mit is kellene és lehetne még azon magyarázni, ahogy kacarászva, jókedvűen sűrögnek és forognak az asszonyok, hogy Tessenek csak, tessenek, ezek a legjobb helyek, Innen Nyíregyházáig ellátni, Innen meg a Máramarosi hegyeket nézhetik, De mindenekelőtt, Előbb mindenki kóstolja meg ezt a nagyon finom pálinkánkat, Mindenki, mindenki, Akármilyen fiatalok vagytok, mégse tizennégy évesek, Önök is, csak tessenek elvenni, Ó, na ne, egy ilyen pohárkával senkinek sem árt meg, és akkor Itt most mindent meg kell enni, meg kell inni, Innen semmit sem szabad már visszavinni, hazavinni, nem azért cipelték fel ide, hogy aztán hazavigyék, és Mi olyan éhesek vagyunk – Cseri szavával –, Mint a vereckei farkasok, hát mit, no mit

lehetne ehhez hozzátenni! Valljuk meg – legyintett Szedlákovics –, na, hát nem az a normális, hogyha Gömbölyű és elgurul, hát nem az a természetes, ha Álomszerűen gurult el szinte minden, amit Kitaláltunk önmagunkról bóklászásunk közben, talán nem az a jó, hogyha Gömbölyű lett s elgurult, amit a Balogh összebeszélt nekik, merthogy lehet, éppen ezért Tudtunk újra úgy nézni egymásra, mintha most találkoztunk volna először, vagy mintha Most is reggel lenne, Mintha ömlene és dólne ránk a fény, mintha csak ott állnának mind a Szugoly oldalában! És hogy még tökéletesebb legyen, érthetőbb és otthonosabb ez az egész verecke-i élmény, hirtelen csak előtűnt a fák és kocsik mögül, hirtelen csak ott állt meg előttük Nagyáki, mögötte pedig ott mosolygott az a Picit szeplős arcú asszonyka, a Brondzei Gyöngyi egy kis fehér-piros csíkos köténykében, és amikor azt hitték e némileg már Kiegészült harminchatok, hogy a kirándulás élménye fokozhatatlan, akkor megérkezett, igen, akkor megjött, váratlanul felbukkant a dr. Pekárcsik Erika is –: fekete farmeresen, fekete kendővel a nyakában, ámde ugyanakkor piros garbófésülésben, napszemüvegesen, Mint egy filmszínésznő – amint Icukánk azt megjegyezte –, s ezzel, igen ezzel, Ahogy minden eszünkbe jutott Bükkösteszédről, Tiszavándról, ideutórol, ezzel a történelem: Verecke, Álmos, Munkács, ezzel Ez az egész történelem – Tunyogi szavával – Zárójelbe került: fontos, ámde mégiscsak mellékes dologként zárult le – Gömbölyű lett s elgurult! –, hogy helyét gyorsan átadja valami olyasminek, ami Valamennyiünket egészen, de egészen érdekelt, hiszen Most pillantottuk meg, Nem, a buszban tegnap még ha észleltük is, nem jelentett semmit Pekárcsik Erika különös foga, azaz a fogsora: Valóban: két lapátfoga közt akkora rés van, hogy ott akár egy harmadik fog is elférne! – mondta Kovácslivihez hajolva Cseri és a Krisztina –, igenis most már majdnem olyan szemmel néztek rá, akár a teszédiek, vándiak: Elég egy este, Lám, elég egy alapos beszélgetés, és másként lát az ember. Amikor pedig megszólalt, hogy engedjék meg neki, hadd mondja el, amit Tegnap már a megérkezésünkkel illett volna, hogy legalább nagy vonalakban elmondja, tájékoztassa a kedves vendégeket, Milyen is ez a mi Csillagtúránk, na hát – Lengyelék és Somogyiék szerint – Nekünk Ez beszélhetett akármiről, ők bizony leginkább azon törték a fejüket, Mit tett ez a különös nő Kristofóri Zoltánnal és Dániellel, mi köze lehet ahhoz a szerencsétlenséghez, mely az almáskert mellett kezdődött el, és még a Romlott hazánk hangsúlyába is valamiképpen beleszökkent. Tunyogi előtt meg, mikor ő csatlakozott a kórushoz, előtte még az a különösség is felvillant, mit az almáskert feletti égen annyira, de annyira

Bámult valaki, nem tudom, ki – mondta, s Ekkor, itt – a második pohárka után – úgy nézett a Szilviára, Úgy nézett rám, hogy én megsajnáltam, Jól van, közeledjen, Na de senki se kérdezze, miért éreztem hirtelen így, hogy miért tudtam ekkor elfogadni azt, amit Idáig annyira utáltam benne –: Erre nincsen magyarázat.

2

Rokonoknak, egyetlen nagy rokonságnak látta s érezte Pihor az asztaltársaságot, Dodi szerint Bazsalygott, mint a vadalma, láthatóan Készülődött valami kis akcióra. Tényleg, mint a Szugoly oldalában reggel, igen, úgy mosolygott maga elé, ahogy mondják: repeső kedélye nem hagyta nyugodni, na meg hát ugye külön a szél, a Nap, főleg: a pálinka Valami nagyot kívánt előhozni Szegénykémből, úgy látszott, valami különöset, Csuda eredetit kívánt mondani, merthogy Rokonaim a Vereckében, igen, ezzel fejezte be hirtelen megtartott pohárköszöntőjét, Ezt vágta ki Pihor Endre felcsapva a vörös arcát, fejét, s Úgy nézett ránk, mintha leleménye nem erőltetett és nyakatekert lenne, hanem éppen olyan tiszta, mint a forrása –: Barátaim az Úrban. Meghökkenni meghökkentek hát egy kissé s megmosolyogták A vajtfulú Kozmáké, Takáts-Kisék: páran, ámde Hazudnánk, ha nem éreztük volna: Van valami igaza, igenis van valami szépsége is annak, amit Pihor Endre mond, hiszen az összetartozás, no meg az egymásrautaltság játszott abban akkor is, ha nyakatekertnek és mondvacsináltak érezték egyesek: egy páran, úgyhogy ittak, akik vállaltak egy újabb kört – a fiatalabbakkal szólva –, Akik bevállalták ezt az újabb dózist. De hogy aztán ki és mire gondolt, amikor már Lecsendesedetten, ámde krákgova meg nyögdécselve-fújva kanalazgattuk a forró, sűrű – Lengyel Aranka szavával –, párálló bográcsost, hogy Rokonaim a Vereckében vajon mennyire adták át magukat e testvériességnek, vagy a hely szellemének – merthogy e kanalazgatás egészen olyanforma hangulatot keltett, mint az előbbi, a Balogh-adta szabad elbóklászás-elgondolkodás, hisz újra Magunkra maradtunk önmagunkkal és a gőzölgő bográcsosunkkal –, hogy Ebben a bennünk szétáramló tüzes melegségben, ahogy Pflumm mondta volt: Balzsamozó forróságban kinek mi jutott eszébe, no meg hát hogy Gömbölyű lett-e az, és hogy elgurult-e, hát erre csak következtetni lehet. Mert, ami bizonyos: az Szinte semmi, s ugyanakkor: Nem semmi – Hát, ki, hogy látja! – tudniillik amikor már nagyokat fújva és szuszogva megint csak beindult a cseverészés, és aztán meg mindjárt az a lázas beszélgetés, amely annyiszor – De hányszor! – elkapta e társaságot, Mikor beindultunk – Csernyáki szerint is – Ezerrel mentünk neki az almáskerti dolgainknak,

s annak, aminek jegyében egész esténk eltelt, vagyis hát e Magyar Nova Futurások úgy folytattak mindent, mintha most kezdenék megbeszélni végre Istenigazából, Mibe keveredtünk azzal, hogy Erre az útra vállalkoztunk – és ez azért árulkodik valamiről, ahogy mondják: Magáért beszél.

Magáért szól, és leginkább arról árulkodik, mit már kora reggel sejthetett az ember. Hogy a látvány és a megtekinthetőségek, A program és az ismeretek, Ez az egész út valami oknál fogva – Sunyó szavaival – Mellékes kis csip-csupolás, másodlagos volt, és ezt már régen Kerek-perec ki kellett volna mondani, ahogyan ő meg is tette, Mikor nem bírtam már cérnával a Takáts-Kis süketelését ott, a határátkelésnél, igen, kimondani, hogy ez Etetés, kis turistázásdi, meg hogy ez már-már Kamu lett itt valamennyiünknek, ennek a kis társaságnak, hiszen Pekártsik Erikáról sem, Most sem az jutott eszükbe: Né'mmán, itt az igazgatóasszony – és a Sunyó ennél a Né'mmánnál össze is csapta a tenyerét, ahogy az asszonyoktól láthatta valamikor –, ó, nem, korántsem, nem a Tsikeri és Tsa Turistairoda vezetőjét látták benne, mikor megjött Ide fekete farmeresen meg fekete kendősen, napszemüvegesen, azzal a Kis piros megbolondítással – amint Dodi mondta –, szóval: hiába volt már előttük nagymuzsalyi templomrom, hiába Zökcentett ki minket Beregszászon Fedák Sári elképzelt meztelensége, Munkács, turul, amerikai rokon és Álmos, gyermekláncfű s egyéb virágcsokor, Rákóczi-szeretet, no meg ilyen Balogh-, s olyan Pekártsik-duma – de nem, még felsorolni se lehet! – valamiképpen őket az érdekelte igazán, Ami láthatatlan volt ugyan előttünk, s mégis lépten-nyomon, újra s újra fel kellett fedezniük, hiszen A vak, csak az nem látta, Pontosabban – mondta Kődöböcz Bandi –, A süket, csak a süket, az nem tudta volna meghallani, milyen furcsaságok történnek Itt, körülöttünk s velünk, hogy például milyet változott a Balogh beszéde is, milyet fordult, mikor Pekártsik Erika megjött –: Figyeld már a lemezcserét Egyzsombor barátom! És ez olyan volt, ez a kis megállapítás – Mi felkiáltás is lett egyben –, Mintha erre vártunk volna, szinte mindenkinek lett hirtelenjében mondanivalója, fontos tudatnivalója, minden eddiginél jobban felerősödött a hangoskodás, amit az is elősegített, hogy Pekártsik Erika befejezte – Minek mondjuk? – tájékoztatóját, s kissé elkülönülve, a Szabadi Zsuzsával, Kobály Miklóssal, a Balogh Bélával meg Miklós József Jánossal kacagtak, Huzakolódtak egymással, szóval: olyan lett a hangzavar, hogy Már-már segíteni kellett Kozmáéknak: szavuk ne keveredjen a semmibe, a Kozmáéké, akik korántsem, Ó, egyáltalán nem is azért szóltak hozzá, mert A kissé erős, talán figyelmetlenségre valló hasonlítgatások felzaklatták őket. Nem, ó, nem, egy szemernyi, egy csöppnyi él sem keveredett Kozma rövid hozzászólásába, hogy hát mondjuk Körültekintőbbnek kéne lennie,

aki e társaság előtt beszél, hisz Akasztott ember házában nem illik kötelet emlegetni, vagy valami ilyesmi, ó, nem, a Kozma csupán olyasfélére tért ki, ami a Balogh viselkedéséhez tartozott. Ugyanis a megjegyzése szerint ők már Munkácson, már ott, a várban elkezdték ezt pedzegetni, mármint, hogy a Lemezcseré – hadd használják ők is ezt a szót! –, az ilyen csere nem maradhat észrevétlen, Megorrontja azt az ember, s ehhez nem szükséges, hogy különösképpen érzékeny legyen a hallása, Ami, ugye, a gyengén látók, vakok erőssége, nem kell ahhoz semmi különlegesség, hogy hát az ember megérezze: Kétféle Balogh-beszédet hallhatunk, de mikor s miért jó az egyik s mikor, miért nem a másik, no Ez itt a kérdés, amelyet – mint mondja – megpróbálták már a várban feszegetni, ámde aztán úgy gondolták, Talán nem illik firtatni – Mondd meg, kedves tovariscsom, miért ez a kétféleség, szúrta közbe Pflumm, és ebben azért érezni lehetett valami kis élességet –, nem illő ennek a firtatása, hiszen ingoványos talaj itt – Akárcsak nálunk –, ingoványos itt a közelmúlt területe, na meg a Balogh ugye nem magyarországi, nem is avatkozhatnak bele, mi ide, erre a vidékre, erre az országra tartozik, A kutyafáját – fejezte be jó-hangosan, szinte felkiáltva Pflumm, hogy még a Tunyogi is, Szilvia is odanézett: Ki az, akinek itt kiabálhatnékja támadt?

Ekkor pillantották meg magukat: Hogy nézünk ki, hol vagyunk, és kapunk-e valamit, avagy hozzáadnunk kellene e délutánhoz? Szél járt az asztalon, az asztal alatt, Hancúrozott mindenütt – Icuka néni szerint – ez a bolondozó fuvalom, a palackok és poharak között, a bogrács körül – Csak úgy hozta-vitte azt a füstös illatot –, és szél a szőke-barna csíkos hajban, valamint a gesztenyevörösben, koromfeketében, kócosban meg simában és kalácsosban, kopaszosban, fiúsrá meg lányosra tépettben, s – Hmmm, a jószágúban, amint Tunyogi sóhaját felidézi Bimba Anna – nőiesben, asszonyosban, sapkát, kendőt, kötényt, mindent-mindent, talán még a szeplőket is meg-megbillentette, s még a vastag háziszóttos pokrócvég is ki-kilengett – azon nem ült senki –, mert hát ugye Szél kavart a fenyők között, Közöttünk, akik most úgy beszélünk, Mint még soha – Takáts-Kis gondolatával –, mintha ezeregyszáz éve várták volna ezt a nagy találkozást a vereckei széllel. És mint minden a világon, ez is azért volt Oly megszerelmesedett, szívet-lelket megszéllőztető és elkápráztató – amiként Szedlákovics mondta –, merthogy Nem mi akartunk itt semmit, hanem hagytuk, hadd történjen velünk, ami utolér, mi elének áll, ami egészen elvarázsolta e társaságot. Tán egy rövid szerelmes regényben – hunyorgott a Kovácslivi, és valami hasonlóra gondolt állítólag a Skirecki Margit lánya is, amint azt elárulta édesanyja –, tán egy hosszú

művészfilmben – mondták többen is –, Talán csak úgy érthetnénk meg magunkat, hogyha teljes részletességében vizionálhatnánk azokat, akik Mi voltunk e vereckei délutánban, hogyha elidőzne a kamera rajtuk, hogyha látnák: ki kivel, és ki kinek a közelében találta magát: hogy mint Forgott például Brondzei Gyöngyi s barátnője körött a két Nagy-fivér: a Sunyó meg az Ákos, amitől a Kovácslivi meg a Szilvi előbb csapkodott egy keveset, majd Ráhagyatkoztunk az asztaltársaságra, ahol természetes társ lett Natália mellett Tóth Béla, egyszóval: Mint történt, az Isten tudja, de mindenki másvalaki mellett találta magát, egészen úgy pezsgett a beszéd és a Széptevés – ahogyan Baksa Elemér ezt megjegyezte –, Mintha mindenki egy új szerelemben találta volna magát, na de amiként a Sunyó Szíve Szalviája ült a Tunyogival szemben – Na, hogy azok ketten mit műveltek, hát azt tényleg látni kéne! Csak a Pflumm hirtelen felkiáltásakor, csak A kutyafáját elhangzásakor – emelték, azaz: kapták fel a fejüket, de mivel semmi különöset nem tapasztalhattak, ott folytatták, ahol abbahagyták, és Mi ekkor vettük észre, amint Tunyogi egészen ködös – Skirecki Margittal mondvá –, Megereszkedett szemekkel, szempillákkal nézi, Bámulja és falja, aki vele szemben Játsza a mesélőt, amint ez a kackiás bajuszú férfiember Egész mindenével befogadja őt, e szőke-barna csíkos hajú Fialat boszorkát, aki pedig nem Csak egyszerűen keresztben foglal helyet a lócán, mint a Tunyogi, és főként nem a mellén összefont karokkal ül, ahogy az Albert bácsi, hanem Szilvi szintén lovaglólásban, ámde Lábaival szélesen a lócát átölelve, arra a pokrócos ülőkére Ráereszkedve, valahogy nem egészen ráülve, hanem a combjaira is egy kicsit támaszkodva, igen, így beszél, a domborodó fenekével hátrafelé Düdörít, és két kezére nehezdedve Előredől, majd egy kissé hátraengedi magát, majd megint előre és újra hátra, Fú, micsoda egyértelmű érzékiség – motyogta a Korsunovszki. Fú, ha Ezt a bemutatót nem takarja hátulról a Somogyiné – mondta Molnár Márk –, Na hát ez a nő majdnem úgy tett, mint amiről teljes részletességgel beszélt, hogy mi történt, és mi nem történt Pekárcsik Erika és a Kristofóri Dániel egyetlen éjszakáján, s mintha ők, Mintha mi nem Teszédén, nem a Szugolyon és a Szugoly mellett szálltunk volna meg, mintha e történetről és különös éjszakáról csupán ő, meg legfeljebb A három lányok tudnának mesélni, Ja, meg hát a Brondzei Gyöngyi édesapja, akit felismertek, akit Szilvi még a Szalvia virágok megcsodálásakor – ahogy mondta – kihalászott, akihez ő vacsoráját félbehagyva beszökött, hogy megkérdezze, Mit látott az égen, ott, az almáskert fölött, és mi történt vele, amikor összerogyott, elájult, Hogy miként került végül is haza, hát hogyhogy nem vitte be őt a mentőkocsi, mert a buszból úgy nézett ki, ámde aztán mégsem Erről beszélgettünk

– legalábbis Szilvi állítása szerint –, hanem Arról, hogy Igenis létezik a Kupolajáró Madár, és mindig akkor jelenik meg, ha valaki segítségre szorul, Ha valakit meg kellene mentenünk, meg arról, hogy a szürke Zsigulit s a lestrapált Audit Vándon Már tán ki is kalapálták, s hogy azok is Viktorhoz tatoznak, na de Erről az emberről aztán ő egy szót se, Én őt erről ne kérdezzem, inkább arról szólna még, arról az éjszakáról, Melyről Hiába tudott teszédi, vándi, mindenki valami mást, azért a legfontosabbakban, hogy például Melyikük miképpen nyögdecselte tele azt az augusztusi éjszakát, no, abban tökéletes volt az egyetértés.

Széllel, szellővel, ezzel az egész verecke hangulattal – T. Vargával mondvá – könnyebb volt betelni, mint Amit mi ekkor láttunk, pedig hát Ezerkilencszázhetvenkettő nyarat látni, érezni, ez azért valamivel nehezebb lehetett, mint e fenyves-hegyes, napos-szeles délutánt A tapinthatóan gyönyörű őszben. Álltak a körükben, ott, a Szilvia – Tunyogi páros körül olyanok, akik még ekkor nem is éltek, s mégis Szájtátva figyelték, számolták a percek, órákat, Mint fogy el a július, és miként fordul augusztusba az az idő, melyben Kristofóri Dániel – az értesülések szerint – csak kiszáll Egy kis Gáz-ötvenhármastól, kiszáll s int a teherautó sofőrjének, Jó utat és köszönöm. No, ekkor, állítólag ekkor, amint ez a langaléta, sovány Kristofóri elindult a Teszédre vezető úton, ekkor vette észre Berta mama, hogy a fenyőfája fölött – Most a Falukútjáról is látni, milyen sudaras, ám akkor még csak alig kétméteres lehetett –, hogy hát a fenyő koronája fölött azok a kis muslicák – Vagy mi az Isten csudájának nevezik azokat –, hogy e Furcsa táncú szűnyogocskák váratlanul abbahagyják örömeiket, bemutatójukat, ezt a le- és felfelé cikázó mozgásukat, felbontják e kéményszerű alakzatukat, és olyat tesznek, amelyet eddig még sohasem: Mint akik megzavarodtak, vagy mintha magasabb parancsot kaptak volna, eliramodnak, igenis eltűnnek a szeme elől, ami ugye nem lehetett valami nehéz, hisz Alig láttam a kis istenadtákat, de azért mégis láttam, mert Ezek a nyári esték, mintha sosem kezdődnének el, valahogy nem és nem tud besötétedni, a telehold is mintha megbolondult volna, úgy világított, na meg hát Ott ültem a lépcsőn, egészen a fácska mellett, Nem tudott a szemem lecsukódni, kivetett az ágy –: ő nem csodálkozik, ha senki se tud ilyen éjszakán aludni. Amint egész bizonyosan csodálkozott volna ő is, hogyha tud a szomszédjáról, akárcsak az új Szpivák-ház mellett lakó Magduska is ámult-bámult az urán, ki olyannyira horkolt, hogy már muszáj volt egy kicsit levegőznie, Hát idegességemben kisettem, kibotorkáltam az udvarra, és ha már Kinn vagyok, gondolta, megnézi, miféle hangok szüremkednek át a szomszéd emeleti teraszáról, s Teremtő Atyám – mit látott! –, hát az Erika, e tizenötödik évében járó kislány nem ott áll

Koromban, szénfeketében, igen, valami fekete és földig érő ruhában, a fején szintén fekete, egészen hosszú fátyolszerű valami, és Hátborzongató volt, amint olyasféle mozdulatokat tett, mintha ágyat vetne, ami közben énekelt, azazhogy dudorászott. Ezt hallotta meg Jolánka, ez a másik szomszéd, úgyhogy Színigaz, amit a két szemünkkel láttunk, már ami a holdvilágban megmutatkozott e három kíváncsiskodó előtt Egy kicsit sokkal később, Színigaz, amit őt elmesélnek – persze, amit elmondani lehetséges, mert hát ugye Tisztes házasságban élő asszonyok lévén, ők beszélni se igen tudnak arról, amit ez a két fiatal, vagyis, mit e gyereklány, no meg a Dani művelt, ez a szintén igen furcsa fiú, – mit fiú: fiatalember! –, akiről még pár hónapja azt hitte mindenki, Sose fog ez nőhöz nyúlni –, az a Dani, aki nagy nehezen végre udvarolni kezdett, épp az udvarlásból ballagott haza, s Erre fel: tessék. Berta mama, Magduska s Jolánka Tisztán látták, Mit a holdvilág s a véletlen a szemük elé hozott később, tisztán hallották a nyögő s gurgulázó hangokat, hát reggelre, mikorra hazaengedte a Vámhivatal dolgozóit, hazajöttek Szpivákék meg Kristofóriék, már mind a teszediek, mind a vándiak megtudták, mi történt A gyerekekkel éjszaka, hogy Erika, Az úgy nyögdécselt, nyögdécselve harapdált, egészen Megmacskásult hangokat menesztett, eregetett fel az égbe onnan, a teraszról, alig azután, hogy ráereszkedett – az nem látszott, hogy mire, már csak Megértettük, hogy ez a lány ráült, Hát ez rátelepedett valamire. Igenis úgy hajladozott előre, hátra, Mint a kis fenyőm szokott a szélben, és aztán, hogy ki, mihez hasonlítgatta Ezt a hajladozást, na, erről még másnap is beszéltek, Erről majdnem délig elkapálgattak az asszonyok. Hát nem csoda, hogy Vándon állítólag szintén eltűntek a fenyők fölött táncolók, azok az ugra-bugra kicsi muslicák, sőt egyszer mintha még a harang is megkondult volna, ámde Heé Malvinka néni ezt csak aznap délig terjesztette, míg a tisztelendő úr, a Zákány Vince, nem fakadt ki ott is, Tiszavándon a babona-beszéd ellen – de hát volt, amint volt: annyi bizonyos, hogy Ilyen fertő s botrány nem volt még e két faluban, de hát ilyesféle szabálytalan jeleket se láttak még soha, Eddig még soha, csupán ekkor, ezen a bizonyos estén, éjen, reggelen, úgyhogy ők, mármint hogy Mi, e szintén nagyon furcsán kiránduló – ahogy Cseri mondta: Furcsán vereckéző – kis csapat Nagyobbik része Ide, Szilvia s Tunyogi lovaglóülése mellé, igen, ide húzódott, mert hát a jelekből olvasni Talán mindennél jobban szerettünk volna, és Most itt volt ismeret, tudás, most itt volt szemléletes előadásmód, itt nagyon közel, Olyan közel kerültünk egymáshoz a jelekben, amint tán a Pihor leleménye szerette volna azt kimondani: a Rokonaim a Vereckében. Tehát nem hogy nem zökkentette ki ezt a társaságot Ez a forró testiséget szintén kiárasztó

valami – ahogyan Skirecki fogalmazott –, hanem ez megerősítette őket abban, aminek jegyében Ez a nap haladt, úgyhogy csak alig-alig érzékeltek valamit A felszedelőzködésünkből, hazaútból, kétszeri kiszállásukból és a hazaérkezésből, Mintha tudtuk volna: Csak a folytatása, ennek csak a folytatása érdekes, Mintha csak egyetlenegy feladatunk lenne: meglátni ennek a folytatását. Mindjárt értették is, mindjárt, amint megérkeztek a Falukútjára, Jelet észleltünk az ismerős tessékelésben – és ezt nem humorként mondja Varga T. –, hogy hát csak Jöjjenek, csak jöjjenek, Na, bátrabban, vegyék csak, nem erős ez, nem pálinka ez, hanem a borkóstoló első kortya, Na, ki mit mond, milyen fajta, és megállás nélkül dőlt megint a szó, Erika újból kortalan volt, mintha semmi köze se lenne a tizenöt éves magához, Ahhoz a kislányhoz, akit egyre többen láttunk benne, újra köszöntötte őket, aztán vacsora és borkóstoló, minden-minden, de a korona, a nap koronája, amikor odakerült a helyére, Mikor kalácsba font hajú kicsi lányok kezdtek énekelni – Hallgassuk meg előadásukat, mert a gyerekek itt nem maradhatnak sokáig! – mikor Lahota Anették csacska ikreit is felismerték a kórusban, s együtt Énekeltük mi is, hogy hát Szerelemből jöttem a világra, szerelemből jöttünk a világra, majd a Szita, szita –: péntek, Szerelem –: csütörtök, dob-szer-da is elhangzott, no ekkor érezték, hogy valóban A sors keze van ebben, Csak hát egyszer Hosszúszerda, egyszer Szerelemcsütörtök, és ki tudja, mit hoz még a péntek, mit mutat meg Európa közepe, és mit mutat meg az, ami már csupán karnyújtásnyira volt Tőlünk, pontosabban: alig száz méternyire a Szugoly szálláshelyeitől, igen Ott sejtettünk válaszokat, ahonnan ma reggel előbotorkált a Szegény Szahajdákunk, honnan reggel csak úgy szakadt s dőlt a fény, de most már a sötét – Ahogyan megtanultuk –: sürvedés kezdett el mindent magához rendelni, igazítani, egészen észrevétlen visszavenni, amit reggel elveszített, és Mi most is látjuk, amint belenyugszunk: jöjjön hát, aminek jönnie kell, teljesedjék be, aminek be kell teljesednie.

